

Звернення Голови НКЦПФР

Шановні колеги, партнери, учасники ринку!

Радий презентувати Вам Звіт про роботу українського фондового ринку та його регулятора, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, за минулий, 2013 рік, що присвячений як результатам діяльності вітчизняного ринку цінних паперів, так і роботі НКЦПФР у напрямі регулювання ринку, сприяння його розвитку та законодавчого забезпечення.

Певно, що і для регулятора, і для фондового ринку, і для держави в цілому цей рік був непростим. Не можна сказати, що політична, економічна ситуація, зовнішня кон'юнктура значно сприяли динамічному розвитку ринку цінних паперів. Але, все ж таки, і показники, що характеризують ринок, демонстрували певне зростання, і з тими завданнями, що стояли перед нами, ми впоралися. Ми продовжили працювати над підвищенням ефективності роботи НКЦПФР та регульованого нами ринку, над вдосконаленням законодавства на ринку цінних паперів, над впровадженням сучасних правил та норм роботи на ньому.

В першу чергу, зазначу, що Комісія здійснила важливі кроки в реформуванні депозитарної системи України відповідно до кращих міжнародних практик. І вони стали прикладом реальної реформи, ініційованої регулятором та успішно завершеної, що є доволі рідкою подією для нинішнього часу. У жовтні набрав чинності Закон «Про депозитарну систему України», спрямований на забезпечення функціонування в Україні надійної централізованої депозитарної системи. Окрім того, що документ передбачив створення Центрального депозитарію цінних паперів і Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках, визначив основні принципи здійснення клірингової діяльності, він усунув існуючі прогалини законодавства у сфері обліку прав власності на цінні папери, а також забезпечив технологічну консолідацію професійних учасників депозитарної системи України, ввів чіткі і прозорі механізми здійснення розрахунків за договорами щодо цінних паперів, передбачив неможливість ініціації корпоративних конфліктів та ін. Вочевидь, що все це є дуже важливим для вітчизняного фондового ринку та його інтеграції у світову фінансову систему.

Розробка нової нормативної бази, переліцензування усіх профучасників, що мають відношення до депозитарної системи, були одними із суттєвих завдань регулятора у минулому році, і ми успішно і вчасно їх виконали. Разом із Законом Україна отримала одну з найкращих у Європі систем депозитарного обліку на фондовому ринку - саме систему, не тільки технології, і про це говорять практично всі профучасники ринку. Але вже зараз можна сказати, що від закону до технології вся ця система здатна вдосконалюватися - і ми вже бачимо можливості для її вдосконалення та розвитку.

У 2013 р. Комісія продовжила роботу над розвитком фондового ринку, в тому числі шляхом удосконалення законодавства. Серед значущих законодавчих ініціатив Комісії, які містять найбільш новаторські норми, - розширення спектру фінансових інструментів на фондовому ринку і введення нових видів корпоративних облігацій, введення інституту загальних зборів власників корпоративних облігацій, а також встановлення критеріїв і наслідків настання дефолту за ними (законопроект про це вже прийнятий Парламентом у першому читанні). Крім цього, Комісія запропонувала комплексне вдосконалення законодавства, що регулює діяльність акціонерних товариств у частині актуалізації механізму визначення ринкової вартості цінних паперів; передбачення механізму проведення загальних зборів акціонерів шляхом заочного голосування та функціонування корпоративного секретаря в акціонерному товаристві. І цей Законопроект також вже проголосований депутатами у першому читанні. Також регулятор запропонував ввести у вітчизняне законодавство один із найефективніших інструментів захисту учасниками товариств своїх порушених прав - похідний позов та ініціював появу механізму сквіз-аут. Сподіваюсь, що прийняття цих законопроектів теж не змусить довго чекати на себе. Всього ж в 2013 р. на розгляд Верховної Ради України було внесено п'ять законопроектів, розробником яких є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Значний пласт нашої роботи полягав в «очищенні» ринку від «мертвих» та «сплячих» акціонерних товариств та призупиненні

обігу цінних паперів компаній, діяльність яких не відповідає вимогам законодавства. Ми виконали цю роботу майже повністю і сподіваємось, що це сприятиме підвищенню надійності та зростанню довіри до вітчизняного фондового ринку, а також зробить його більш прозорим.

Досить непомітно пройшла інформаційна реформа в Комісії і на фондовому ринку – я маю на увазі те, що з 1 січня 2013 р. всі учасники перейшли на електронну звітність. Тепер звіти передаються протягом декількох секунд, покращилася якість та аналіз звітності. Спільно з нашими колегами з АРІФРУ готувався принципово новий продукт - система моніторингу фондового ринку (СМФР), адже одна з головних функцій Комісії - моніторинг ринку цінних паперів. СМФР об'єднає в собі як звітність учасників ринку, так і реєстри та довідники Комісії для забезпечення цілісної картини фондового ринку, формування якісної аналітики, розрахунку та моніторингу дотримання пруденційних показників. Виконано колосальну роботу в рамках побудови СМФР - від уніфікації всієї нормативної бази до впровадження нового сучасного, безпечного, зручного формату звітності xml та електронного цифрового підпису. В рамках системи функціонує Єдиний державний реєстр інститутів спільного інвестування, реєстр правопорушень, реєстр сертифікованих фахівців і аудиторських фірм, які працюють на ринку, створено реєстр ліцензіатів, виконано роботу щодо побудови системи, здатної моніторити та аналізувати ситуацію на ринку цінних паперів. Всі перераховані вище новації - цілий ряд абсолютно нових інформаційних продуктів, якими вже користується ринок. Це справа лише останніх року - двох, а ринок уже звик, і це теж позитивний показник нашої роботи.

Крім того, одним із важливих напрямів нашої діяльності в минулому році стало запровадження в практику регулювання механізмів пруденційного та консолідованого нагляду. Це стало можливим саме завдяки створенню системи моніторингу фондового ринку. Такий підхід приніс із собою і організаційні зміни - так, у Комісії було створено відповідний підрозділ, що курує напрям управління ризиками, - Управління пруденційного та консолідованого нагляду. Це нове для нас завдання, але воно має стати ключовим в практиці регулювання ринку цінних паперів.

Щодо показників діяльності фондового ринку у минулому році, то протягом нього

ми бачили зростання більшості показників, в деяких випадках це було стрімке зростання, а в деяких - помірне. Зокрема, обсяг виконаних біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі у 2013 р. збільшився удвічі і становив 474,63 млрд. грн., тоді як у 2012 р. цей показник складав 263,67 млрд. грн., що є відрадным фактом, адже частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів зросла у порівнянні з попереднім роком більше ніж у два рази і склала 28,17 %. У той же час, обсяг позабіржового ринку у 2013 р. склав 1,21 трлн. грн., а сукупний об'єм операцій на біржовому та позабіржовому ринках - 1,69 трлн. грн., тоді як у 2012 р. обсяг торгів на фондовому ринку склав 2,53 трлн. грн., що стало наслідком впровадження особливого податку на операції з цінними паперами. Найбільш популярним фінансовим інструментом, з яким здійснювалися операції, залишилися державні облігації, частка торгів якими склала 74 %, облігації підприємств (10 % операцій) і акції (майже 10 %), що свідчить про довіру інвесторів до консервативних інструментів.

Також 2013 рік характеризувався зростанням таких важливих для світової фондової спільноти показників, як капіталізація лістингових компаній фондового ринку та співвідношення такої капіталізації до ВВП. Так, якщо говорити про кількісне числення першого показника, то за станом на кінець минулого року він складав приблизно 350 млрд. грн., тоді як наприкінці минулого року - 275 млрд. грн., що свідчить про підвищення вартісної оцінки компаній, які пройшли процедуру лістингу та занесені до біржового реєстру організаторів торгівлі. Водночас збільшилось співвідношення капіталізації лістингових компаній до ВВП: цей показник наразі становить 23,73 %, тоді як минулого року він складав 19,66 %. Обсяг залучених інвестицій в економіку України через інструменти фондового ринку у минулому році також збільшився і становив 141,77 млрд. грн..

Маю надію, що наступний рік буде ще більш плідним у розрізі роботи як регулятора, так і ринку загалом. Адже у нас є серйозні підстави сподіватися, що друга половина 2014 р. буде часом якісного зростання, позитивних змін і для української економіки в цілому і для фондового ринку зокрема.

*З повагою, Дмитро Тевелєв,
Голова НКЦПФР*